

Bilden av nynazism och rasism i nyhetsmedier

AV BIRGITTA LÖWANDER

Under senare tid har nazism och rasism fått stor uppmärksamhet i svenska massmedier. Det gäller både uppmärksamhet kring svensk undfallenhet gentemot Hitlerregimen och kring nynazisters våldshandlingar i dagens samhälle. I det följande ska jag diskutera hur nyhetsmedier begripliggör nynazism och rasism, samt söka förklaringar till varför nyhetsmediernas framställningar ser ut som de gör. Empiriskt stöd hämtar jag från den forskning jag bedrivit om televisionens nyhetsprogram i början av 1990-talet (Löwander 1997). Inledningsvis vill jag dock ge sociologiska perspektiv på nazism och rasism i kontrast mot den förenklade bild som förmedlas i nyhetsmedier.

Nazism och rasism som ett led i moderniteten

Inom samhällsvetenskaplig forskning finns det i dag en relativt utbredd föreställning om att dagens rasism röjer något om den smärtsamma förändring som pågår i post-industriella samhällen. Den brittiske sociologen Robert Miles (Miles 1994) menar att vi nu bevittnar en intensifiering av nationalistiska och kulturella former av rasism i Europa som en följd av nationalstatens kris

under den pågående globaliseringsprocessen. Den amerikanske geografen Allan Pred (Pred 1997) menar på liknande sätt att lokala manifestationer av rasism i det svenska samhället kan avläsas som ett resultat av den ekonomiska utlokaliseringen till följd av omstrukturering i nationell kapitalism och sammansmältningen med andra EU-länder. Michel Wieviorka (Wieviorka 1995), fransk sociolog, talar i liknande termer om ett utrymme som skapats för rasism i en pågående modernitetskris, en tid då traditionella sociala rörelser bryts ned.

Den brittiske sociologen Zygmunt Bauman har i den prisbelönta boken om Auschwitz och det moderna samhället, teoretiserat förintelsen som en produkt av det moderna samhället (Bauman 1989). Utan det moderna samhället, vore förintelsen inte möjlig, hävdar Bauman. Den moderna civilisationens rationalitet, dess ingenjörskonst och vetenskap var nödvändig, dock inte tillräcklig, för förintelsen. Därutöver krävdes en politisk stat med monopol på våldsmedel.

Bauman invänder mot den etablerade uppfattningen om förintelsen som en akt av tillfälligt vansinne, en cancersvulst i det civiliserade samhällets kropp. Varje beståndsdel i förintelsen uppvisar tvärtom det normala, när det gäller principer om tekniskt kun-

nande, effektivitet och planläggning. Även folkmordets förövare var normala, dvs. de var inte patologiskt eller psykiskt sjuka. Den patologisering som gjorts av den nazistiska rasismen medför en blindhet för att förintelsen kan upprepas, menar Bauman. En liknande blindhet föreligger om förintelsen uteslutande ses som ett verk av Hitlers och hans anhängares besatthet, grymhet och moraliska fördärv eller om förintelsen enbart ses som en judisk tragedi, för vilken vi kan urskulda oss allt ansvar. Bauman skriver: "När platsen för skulden påstås vara densamma som den plats där man finner orsakerna, behöver man inte ifrågasätta oskulden och hälsan hos det sätt att leva som vi själva är så stolta över." (Bauman 1989).

På samma sätt som moderniteten gjorde nazism möjlig gjorde den även rasism möjlig. Rasism bidrar till att skapa anti-moderna stämningar och väddar till en djupt rotad skräck för sociala omvälvningar. Men samtidigt är rasism otänkbar utan moderna framsteg inom vetenskap, teknologi och statsmannaskap, där gränsöverträdelser blir möjliga. Vetenskapliga teorier och forskning om olika "raser" har givit upphov till kategorisering av folkgrupper. Den brittiske sociologen Robert Miles (Miles 1989) beskriver detta som en racialiseringsprocess. När man tillskriver andra människor och grupper karaktäristika definierar man samtidigt sig själv i samma kriterier. Resultatet av racialiseringen är en cementering av individer och grupper i kategorier som reproduceras biologiskt. Rasistisk ideologi förutsätter racialisering. Med raskategoriseringen som grund tillskrivs den egna "rasen" överlägsna genetiska och kulturella karaktäristika och andra "raser" nedärvda underlägsna karaktäristika.

Rasism uttrycker att en viss kategori människor inte kan inlemmas i den rationella ordningen, deras brister kan inte avlägsnas eller rättas till, och de kan inte bli riktigt civiliserade. De måste därför alltid vara

främmande. Rasism är oundvikligen en strategi för avlägsnande, förintelse eller utvisning. Analytiskt är den igenkännbar som en exkluderande praktik. Rasismens tankemodell är en fundamental del av nazismen.

Enligt den franske filosofen Etienne Balibar (Balibar 1991) baseras vår föreställning om rasism i dag på tre historiska händelser: den nazistiska anti-semitismen, segregationen av svarta i USA, samt på den imperialistiska rasismen till följd av koloniala erövringar, krig och överhöghet. Det finns ingen singulär rasism utan ett antal rasismer som formar ett brett spektrum av situationer, menar Balibar. Rasism är ett stadium i en utveckling med egna villkor och latent möjligheter och kan byta riktning utifrån skiftande historiska omständigheter och styrkerelationer. Men den har en stabil struktur och judefobins stereotyp erbjuder ett färdiggjort förståelsemönster och en argumentering om segregation och fysisk separation.

Den imitation som dagens unga skinheads gör av 1930- och 1940-talens tyska nazister utgör en form av kollektivt minne, menar Balibar. Rasism representerar en av de mest envisa formerna av kollektivt historiskt minne. Dagens rashat mot invandrare är en reproduktion av den klassiska anti-semitismen. Skillnaden kan sägas vara kosmetisk. I dagens diskurs om främlingshat talar man inte om exkludering av den andre, man talar om repatriering. Men diskursen organiserar likväl rasistiska tankar som mer eller mindre omedvetet bygger på en nazistisk extermineringsmodell.

Rasistisk diskurs är inte konstruerad kunskap i största allmänhet. I den senare makt- och diskursanalytiska forskningstraditionen framhålls att rasistisk diskurs har effekter (se t.ex. Hall 1992, Wetherell och Potter 1992, Hall 1993). Den etablerar varaktiga förtryckande maktrelationer. Som doktrin kan rasism framstå som en sammanhängande teori

för exkludering. Men rasism kan även ta form av en samling stereotypier, tillmälen och vardagsförståelser. Dagens rasistiska ideologer behöver inte längre argumentera i termer av hierarkier och utpeka andra kulturer som underlägsna. De kan arbeta för stöd i argumentet att kulturen är kittet i samhället (se t.ex. Barker 1981, Duffield 1984, van Dijk 1991). Genom att hävda att gruppsolidariteten och ett visst sätt att leva är det som ger människor mål och viljekraft, kan en ideal nation hävdas vara en kulturellt homogen nation och foljdriktigt mår invandrare bäst i sina hemländer där de kan utveckla sin kultur. I dag är det inte längre bara extremhögern som förordar repatriering. Runt om i Europa talar regeringar i liknande kvasirasistiska termer.

Nazism och rasism i nyhetsrapporteringen

Forskning om nyheter har visat att nyhetsredaktioner tenderar att osynliggöra sociala processer och maktojämlikhet i samhället, att reducera strukturella förhållanden till personliga och att reducera sociala processer till händelser (se t.ex. Golding och Elliot 1979). Det är därför inte förvånande att nazism och rasism konkretiseras till nazistiska och rasistiska aktörer i nyhetsreportage. I regel gör man inte någon åtskillnad mellan nazister och rasister. De representerar olika uttryck för hat, diskriminering och exkludering av minoritetsgrupper i samhället; framför allt invandrare, flyktingar, svarta, muslimer, judar men också handikappade och homosexuella.

Under början av 1990-talet uppmärksammade nyhetsmedierna i tilltagande grad nazism och rasism i Sverige och i omvärlden. I televisionens nyhetsprogram gynnades på olika sätt föreställningar om att rasism och antisemitism var i tillväxt och att dessa feno-

men utgjorde samtidens största samhällsproblem. Till detta bidrog nyhetsrapporter om organiserade nynazisters våldshandlingar i form av attentat och övergrepp mot invandrare och flyktingar i Sverige och i omvärlden. Dessa rapporter varvades med rapporter om främlingsfientliga och högerextremistiska partiers valframgångar i olika europeiska länder, t.ex. Vlaams Bloc i Belgien, Front National i Frankrike, DVU i Tyskland. I Sverige var det organisationen VAM som kom att representera nynazism i nyhetsmedier. Nyhetsbilden av den tillväxande rasismen fick ytterligare argument genom den rad rasistiska dåd som begicks i Sverige i början av 1990-talet.

I nyhetsberättandet liksom i annat berättande används etablerade mallar och kategoriseringar som är välkända för publiken (se t.ex. Hall 1984, Corner 1995). Nyhetsjournalister kan sägas hämta nyheter ur det lager av berättelser som etablerats på nyhetsinstitutionerna över tid. Nyhetsberättandet är inte speciellt olik det fiktiva berättandet. Det finns i regel en hjälte, ett offer och en skyldig. Och det finns en story som baseras på en handling som resulterar i en upplösning och ett nytt jämviktstillstånd.

De rasistiska och nazistiska aktörerna i nyhetsberättelserna i början av 1990-talet, placerades i tre kategorier, som samtidigt gav tre skilda förklaringar till rasismens eller nynazismens upphov och verkningar. De tre kategorierna var patologi, politik/ideologi och kriminalitet. Denna tredelning är identisk med den som nyhetsmedier använder för att förklara terrorism (jfr Elliot m.fl. 1986) och kan även igenkännas i rättsväsendet.

Nyheterens definition av rasism som en form av galenskap eller patologi blev de första åren på 1990-talet artikulerat genom lasermannen. Den iranske studenten Jimmy Ranjbars mördare betecknades omedelbart som en galning eller vettvilling av polisen

och av nyhetsredaktionerna. Föreställningen om lasermördaren som en sjuk människa förstärktes alltmer under de följande attentaten mot utländska män i Stockholmsområdet vintern 1991/1992. Det medförde att det rasistiska motivet till attentaten fick en underordnad betydelse. Nyhetsredaktionerna vände sig till en rättspsykiater för att begripliggöra lasermannens dåd, inte till någon samhällsvetare. Lasermannen jämfördes med rättspsykiatriska fall i USA, nyhetsredaktionerna talade om att Stockholm blivit "rena rama Chicago". Huvudsakligen blev nyhetsberättelsen om laserdåden föremål för ett traditionellt kriminalreportage eller en polis-story, vars uppläggning starkt påminde om jakten på Olof Palmes mördare.

I kategorin rasism som galenskap placerade nyhetsprogrammen även två grupper äldre män, som årligen brukade högtidligt hålla minnet av Karl XII:s dödsdag under 1980-talet och början av 1990-talet. I Stockholm representerades de av Narvaförbundet eller av Sveriges nationella förbund. Lunds motsvarighet var 30 novemberföreningens äldsta krets, med sin ordförande Lars Hultén. Den synbara skillnaden mellan dess herrar har varit deras huvudbeklädnader, i Stockholm har de burit pälsmössor och i Lund gulnade studentmössor. I nyhetsprogrammen har de behandlats med milt överseende, som stollar eller galenpannor. I riksmidier har de inte kommenterats utifrån sina åsikter om invandrare. 30 novemberföreningen i Lund har bitvis framställts som

ett offer för råbarkade skinheads som under senare delen av 1980-talet och början av 1990-talet deltagit i Lars Hulténs manifestationer.

Nyhetsrapporteringens framställning av rasism som rasideologi eller raspolitik har representerats av ett betydligt yngre garde. I början av 1990-talet var det i första hand ledare för Sverigepartiet, Sveriges Framtid och VAM. I tv-nyheterna fick VAM det ojämeförligt största utrymmet. Det har till och med hävdats att nyhetsjournalister skapade VAM (Sarnecki 1994). VAM presenterades i början av hösten 1991 som en del i ett nynazistiskt internationellt nätverk. I nyheterna kategoriserades VAM som en grupp hänsynslösa rasideologer eller terrorister, som planerade raskrig i Sverige. Nynazisternas inflytande på skolungdom och deras förmåga att rekrytera unga sympatisörer och anhängare i skolor befestes med stöd av resultat från skolval och attitydundersökningar. Bombhot fick nyhetsredaktionerna att tala om terrorism och dra paralleller till Baader—Mainhofs attentat på 1970-talet. Rättegångar mot nynazister åtalade för rån och vapenstöld bevakades nogsamt, trots att tilltalade nynazister inte fälldes i någon rättslig instans för sina rasideologiska uppfattningar.

Den kategorisering av rasism och nazism som sammantaget var mest förhärskande i nyhetsmedier i början av 1990-talet var som en form av kriminalitet, dvs. där de rasistiska motiven var av sekundär betydelse. Till detta bidrog nyheternas fokusering på gatuvåld, attentat och bråk och det förhållande att nyheterna i första hand använde rikspolisens som informationskälla.

Att det samtidigt begicks ett relativt stort antal fasansfulla attentat mot enskilda invandrarfamiljer och mot flyktingförläggningar runt om i landet av tidigare icke straffade män, och att våldet dessutom hade accelererat de senaste åren, var något som

nyheterna endast fäste marginell uppmärksamhet vid. En möjlig förklaring till detta är att dessa attentatsmän, som öppet visade sitt flyktinghat, inte lika enkelt av polisen eller av nyhetsmedierna kunde placeras i någon av de tre etablerade kategorierna, dvs. som rasideologer, kriminella eller patologer.

Den tyska nynazismen i nyheterna

Upptakten till den omfattande nyhetsrapporteringen om VAM i början av 1990-talet kan spåras till medieuppmärksamheten kring nynazister i Tyskland efter Tysklands enande året 1990. Den svenska utrikesrapporteringen om nynazister i Tyskland vilade i hög grad på tyska mediers uttolkningar, samhällsvärderingar och färdiga förklaringsmallar.

Även om det fanns likheter i nyheternas framställning och begripliggörande av nynazism i Tyskland och i Sverige, så var det framför allt betydande skillnader. Problemet med nynazism i Tyskland förlades huvudsakligen till östra Tyskland och den främsta förklaringen till nazismens omfattning i början av 1990-talet sågs som en följd av det åsiktsförtryck som karaktäriserade det forna DDR. Den oförbehållsamma kritiken av DDR, som de svenska nyhetsredaktionerna vidareförmedlade, baserades på ett explicit anti-kommunistiskt ställningstagande. Den förklaringskedja som presenterades för svensk publik var följande. En omfattande arbetslöshet i östra Tyskland i kombination med en ny identitetslöshet efter Tysklands enande, en nyvunnen yttrandefrihet och en bristande demokratisk tradition, hade lämnat utrymme för att nazismen kunde växa sig stark i östra Tyskland. Den svenska nyhetsbedömningen kan förmodas ha gynnat etablerade politiska skikts uppfattningar i Tyskland.

Mediebilden av nynazism i östra Tysk-

land bestod inte bara av nynazistiska organisationers attacker mot utländska arbetare och deras familjer. I bilden av östra Tyskland som ett säte för växande nynazism ingick även den östtyska allmänheten som generaliserades som nazistsympatisörer. I reportagen från östra Tyskland kom otaliga främlingshatiska personer till tals för att framföra sina uppfattningar och för att illustrera den nya situationen. Även framställningen av den östtyska polisens oförmåga att stoppa nynazisternas våld tolkade medierna som ett stöd för de nazistiska övergreppen.

Det presenterades även en annan förklaring till senare tids nynazism i Tyskland, nämligen den "liberala" tyska asylpolitiken, som hade medfört en för stor invandring. Nyhetsrapporteringen gynnade således en logik om att en restriktiv flykting- och asylpolitik är ett nödvändigt medel för att komma tillrätta med invandrarhat och nazism.

I nyhetsrapporteringen om rasism och nazism i Sverige var däremot bristen på samhällsanalys och analys av invandrarhatets samband med strukturella faktorer karaktäristiskt. Frågan om vad det är för ett samhälle som genererar rasism och motvilja mot invandrare restes aldrig. Frågor om vad arbetslöshet betyder för invandrarhat, eller vad EU-anslutningen betyder, den gemensamma flyktingpolitiken inom EU även kallad Festung Europa, restes aldrig. Inte heller vad främlingshatet betyder sett i relation till den nya internationella kapitalmarknaden och globaliseringen av ekonomin. De tillfällen som erbjöds under denna period att problematisera sambandet mellan rasism, diskriminering och flyktingpolitik använde sig nyhetsredaktionerna inte av.

Det fanns samtidigt en motsägelsefullhet i nyhetsrapporteringen om nazism/rasism i Sverige. Å ena sidan betonade nyheterna att de nazistiska aktörerna var extrema våldverkare och att deras aktioner blev fler och allt hänsynslösare. Å andra sidan lugnades

allmänheten genom det utrymme som nyhetsredaktionerna tilldelade polis och regeringspolitiker för att upprepa att det endast var ett litet fåtal nynazister. Polisen fick återkommande försäkra allmänheten att de hade de fåtaliga nazisterna under uppsikt. Detta kunde dock för en uppmärksam tittare förefalla svårt att tro på, eftersom polisen hela tiden begärde mer resurser.

Nyheter och samhällsdiskurser

Varför ser nyhetsbilderna av nazism och rasism ut så här? För att svara på det måste vi börja med att svara på frågan: Hur arbetar nyheter?

Nyhetsutbud är ett resultat av urval och principer för vad som betraktas som nyheter. Nyhetsurval och nyhetsvärderingar har sagts utgöra de mest oklara betydelsestrukturerna i det moderna samhället (Hall 1970/1981). Alla nyhetsjournalister förväntas besitta dem, men bara ett fåtal kan eller är villiga att identifiera och definiera innebörden. Journalister talar ofta om nyheter som om händelserna valde sig själva trots att nyhetsverksamheten styrs av det den brittiske sociologen Stuart Hall (Hall 1973/1981) har kallat en common sense-förståelse av vad som konstituerar nyheter. Uppfattningen att journalister och nyhetsmedier skulle kunna vara observatörer, frikopplade från den sociala verklighet de rapporterar om och att sanning och kunskap skulle bero på journalisternas neutralitet, är mycket omstridd (jfr Hackett 1984). Nyhetsjournalistikens anspråk på att producera Sanningar, döljer inte minst det faktum att de samtidigt utövar makt (jfr Ekecrantz och Olsson 1994).

Nyhetsredaktionerna definierar inte endast vilka händelser av alla tänkbara som är viktiga, utan de ger samtidigt en tolkning av hur dessa händelser ska förstås av publiken, vad som är rätt och vad som är fel. När

nyhetsmedierna ska definiera vad som ska uppfattas som viktigt och "sant" leder det vanligen till att man förstärker, vinner trovärdighet åt, mobiliserar samtycke till eller skänker legitimitet åt en avkodning inom "de dominanta definitionernas gränser" (Hall 1974, 1977, Hall et al. 1978). Det kan ske när nyhetsredaktioner tilldelar ackrediterade källor, personer med makt och status, tolkningsföreträdare och därmed gynnar deras uppfattningar. I samband med nyhetsrapporter om nazism så har ordningspolisen kommit att tilldelas högsta auktoritet och givits tolkningsföreträdare. Det sker ofta rutinmässigt och är ett sätt för nyhetsredaktioner att vara effektiva och samtidigt behålla sin trovärdighet hos ledande skikt.

Nyhetsarbete bygger således inte bara på formella värderingar om vad som kan passera som nyheter. Bakom en nyhetsvinkel finns både normer och ideologiska värderingar som baseras på antaganden om att vi redan har en bas av gemensamma kulturella kunskaper. Om de antaganden om gemensamma samhällsvärderingar som nyhetsarbetet baseras på, samtidigt tenderar att upprätthålla och bevara rådande ojämlika maktförhållanden kan detta även ses som ett uttryck för att medierna arbetar ideologiskt (Thompson 1990).

När oväntade och ovanliga händelser ska identifieras och lokaliseras till en social kontext använder nyhetsjournalister det som anses utgöra basen för vår kulturella kunskap eller värdekonsensus. I nyhetsrapporteringen från Tyskland kan den svenska redaktionen sägas ha gjort ett antagande om att det skulle finnas ett anti-kommunistisk konsensus i Sverige på samma sätt som det eventuellt gör i Tyskland.

Med denna analytiska syn på nyhetsarbete, kan de inte på egen hand förväntas ta initiativ till att rasera etablerade föreställningar. Det fritar dock inte medierna från ansvar för konsekvenserna av deras verksam-

het. Konsensusuppfattningar är ett resultat av en komplex konstruktions- och legitimeringsprocess och en kamp om betydelser. I denna process är nyhetsmedierna delaktiga, när de orienterar sig själva och publiken i olika ståndpunkter och gynnar en ståndpunkt. Det handlar dock inte om en enkel styrning av åsikter. Det är en diskursiv process vars resultat kan avläsas som common sense. Common sense uttrycker det som alla tycker sig veta och döljer samtidigt sitt sammansatta innehåll av ideologiskt slag (Hall 1982, 1986).

Nyhetsjournalister måste liksom andra yrkesgrupper i samhället, t.ex. lärare och forskare, vara vaksamma så att de inte bidrar till att reproducera rasistisk ideologi eller förstärka rasismens diskurs så att den vinner opinionsframgångar. Det sker t.ex. varje gång nazister eller rasister intervjuas i medier (Hall 1981). Genom att rasistiska uppfattningar ges offentlighet vilket innebär att tröskeln sänks för vad som är allmänt acceptabelt och tillåtet att säga offentligt om invandrare och flyktingar. Detta bidrar till en kollektiv kunskap, en common sense-förståelse om invandrare, något som andra kan referera till och något alla kan tala öppet om.

Men det är inte enbart genom att låta nazister få ett forum som nyheterna går deras ärenden. Stor publicitet kring något som är ovanligt, kan resultera i att det ovanliga uppfattas som det som håller på att bli det normala och leda till att en ny opinion får stöd.¹ Den stora medieuppmärksamhet som ett oväntat valresultat eller ett utslag av en attitydundersökning vanligtvis får, kan även om det handlar om små förändringar i extrem riktning ge stöd åt främlingsfientlighet, rasism och högerextremism, därför att publiken uppfattar att medieuppmärksamheten i sig innebär en stor förändring (Westin 1984). I varje sådant sammanhang är det nödvändigt att det normala eller majori-

tetens uppfattning framhålls och understryks.

Ett annat och mer subtilt sätt på vilket medier förstärker rasismens diskurs är genom att tala om invandrare och flyktingar i termer av samhällsproblem och göra dem till samhällets inre fiender. Det sker inte enbart i tabloidpress utan även i public servicekanalernas debattprogram, och det har iakttagits såväl i svenska medier som i andra västerländska medier.²

Även det som inte sägs påverkar. I reportagen om nynazism i Tyskland fick de utländska medborgarna, som utsattes för de rasistiska våldsattentaten, inte komma till tals. Inte heller tyska medborgare som tog avstånd från nazism intervjuades. Resultatet av att nyhetsreportagen fokuserade på och uppförstorade nazism och utlänningshat och samtidigt osynliggjorde politiskt motstånd och folkliga protester mot det nynazistiska och rasistiska våldet, kan ha blivit att nyhetspubliken i Sverige uppfattade att det överhuvudtaget inte fanns någon antirasistisk opinion i Tyskland.

I den svenska kontexten fick invandrare komma till tals, men endast som våldsoffer. En offerroll kan ses som ett omyndigförklarande och tolkas som en form av maktutövning. Invandrare användes lika lite som antirasister som informanter eller källor i nyhetsrapporteringen. Den antirasistiska rörelsen gavs under början av 1990-talet en motstridig och huvudsakligen ofördelaktig framtoning i nyhetsmedierna. Bråkande antirasistiska demonstranter dominerade och dessa jämfördes och buntades ihop med rasister. Nyhetsredaktionerna använde en färdig berättelsemall om demonstrationer, och undvek konsekvent att förklara den antirasistiska demonstrationens syfte.

Nationella nyhetsmedier kan generellt sägas ingå i en konsensusskapande process som syftar till att löpande producera identifikation mellan medborgare och national-

staten och att upprätthålla lag och ordning i det nationella intressets namn. Ifråga om nazism och rasism inriktades nyhetsverksamheten i början av 1990-talet på att samla nationen i ett gemensamt avståndstagande mot rasistiskt våld. Det kan ses som den minsta gemensamma politiska nämnaren. Det var däremot inte möjligt att verka för en kriminalisering av nazistiska och rasistiska organisationer i likhet med den lagstiftning som införts i Tyskland. I Sverige har lagstiftning uppskjutits med motivering att den skulle vara svår att kontrollera. Men detta kan även betraktas som ett mått på den starka hegemoni som finns i Sverige kring liberala värderingar om demokrati.

När nationen samlats i en gemensam protest mot det rasistiska våldet, återgick nyhetsrapporteringen till sin traditionella form. Invandrare framställdes inte längre som våldsoffer utan som problematiska och kriminella. Det kraftfulla politiska stöd som invandrare hade vid denna tidpunkt medförde inte att deras ställning i samhället stärktes. Resultatet av den intensiva nyhetsrapporteringen om rasism och nazism var att den nationella självkänslan stärktes och att Sverige åter kunde se sig som en tolerant nation.

Noter

¹ Se Noelle Neuman 1979 för medier generellt och Hartman och Husband 1974 med avseende på rasism.

² Se van Dijk 1991 för en sammanställning.

Litteratur

- Balibar, Etienne, 1991. "Racism and nationalism." I: Balibar, E. & Wallerstein, I. (eds.), *Race, Nation, Class — Ambiguous Identities*. London: Verso.
- Barker, Martin, 1981. *The New Racism*. London: Junction Books.

- Bauman, Zygmunt, 1989. *Auschwitz och det moderna samhället*. Göteborg: Daidalos.
- Corner, John, 1995. *Television Form and Public Address*. London: Edward Arnold.
- Duffield, Mike, 1984. "New racism . . . new realism — two sides of the same coin." I: *Radical Philosophy*, vol. 37:29—34.
- Ekecrantz, Jan & Olsson, Tom, 1994. *Det redigerade samhället — om journalistikens, beskrivningsmaktens och det informerade förnufts historia*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Elliot, Philip; Murdock, Graham & Schlesinger, Philip, 1986. "Terrorism and the state: a case study of the discourses of television." I: Collins, R. et al. (eds.), *Media, Culture & Society — a Critical Reader*. London: SAGE.
- Golding, Peter & Elliot, Philip, 1979. *Making the News*. London/New York: Longman.
- Hackett, Robert, 1984. "Decline of a paradigm? Bias and objectivity in news media studies." I: *Critical Studies in Mass Communication*, vol. 1, no. 3:229—259.
- Hall, Stuart, 1993. "Rasism som ideologisk diskurs." I: *Häften för kritiska studier*, 3:5—12.
- Hall, Stuart, 1992. "The west and the rest: discourse and power." I: Hall, S. & Gieben, B. (eds.), *Formations of Modernity*. London: Polity Press in association with The Open University.
- Hall, Stuart, 1984. "The narrative construction of reality — an interview with Stuart Hall." I: *Southern Review*, 17:3—17.
- Hall, Stuart, 1982. "The rediscovery of 'ideology': return of the repressed in media studies." I: Gurevitch, M.; Bennet, T.; Curran, J. & Woollacott, J. (eds.), *Culture, Society and the Media*. London and New York: Methuen & Co/Routledge.
- Hall, Stuart, 1981. "The white of their eyes." I: Bridges, G. & Brunt, R. (eds.), *Silver Linings*. London: Lawrence and Wishart.
- Hall, Stuart, 1977. "Culture, the media and the ideological effect." I: Curran, J. et al. (eds.), *Mass Communication and Society*. London: Edward Arnold and the Open University Press.
- Hall, Stuart, 1974. "Media power: The double bind." I: *Journal of Communication* no. 24:19—26.
- Hall, Stuart, 1973/1981. "The Determination of News Photographs." I: Cohen, S. & Young, J. (eds.), *The Manufacturing of News: Social Problems, Deviance and the Mass Media*. London: SAGE.
- Hall, Stuart, 1970/1981. "A world at one with itself." I: Cohen, S. & Young, J. (eds.), *The Manufacturing of News: Social Problems, Deviance and the Mass Media*. London: SAGE.
- Hall, Stuart; Critcher, Chris; Jefferson, Thomas; Clarke, John & Roberts, B., 1978. *Policing the Crisis: Mugging the State and Law and Order*. London: Methuen.
- Hartmann, Paul & Husband, Charles, 1974. *Racism and the Mass Media*. London: Davis-Poynter.
- Löwander, Birgitta, 1997. *Rasism och antirasism på dagordningen — studier av televisionens nyhetsrapportering i början av 1990-talet*. Doctoral theses at the Department of Sociology, Umeå University, No. 6.
- Miles, Robert, 1994. "Explaining racism in contemporary Europe." I: Rattansi, A. & Westwood, S. (eds.), *Racism, Modernity, Identity on the Western Front*. Oxford: Polity Press.
- Miles, Robert, 1989. *Racism*. London: Routledge.
- Noelle Neuman, Elisabeth, 1979. "Public Opinion and the Classical Tradition: A Re-evaluation." I: *Public Opinion Quarterly*, 1977, vol. 41, s. 143—158.
- Pred, Alan, 1995. "Out of bounds and undisciplined: social inquiry and the current moment of danger." I: *Social Research*, vol. 62, no. 4, pp 1065—1091.
- Sarnecki, Jerzy, 1994. "Om kriminaljournalistikens betydelse." I: Gadd, P. (red.), *Mord, blod och moral. Om kriminaljournalistik*. Stockholm: Carlsson Bokförlag.
- Thompson, John B., 1990. *Ideology and Modern Culture: Critical Theory in the Era of Mass Communication*. Cambridge: Polity Press.
- van Dijk, Teun, 1991. *Racism and the Press*. London: Routledge.
- Westin, Charles, 1984. *Majoritet om minoritet. En studie i etnisk tolerans i 80-talets Sverige*. En rapport från Diskrimineringsutredningen. Stockholm: Liber förlag.
- Wetherell, Margreth & Potter, Jonathan, 1992. *Mapping the Language of Racism, Discourse and the Legitimation of Exploitation*. New York: Harvester Wheatsheaf.
- Wieviorka, Michel, 1995. *The Arena of Racism*. London: SAGE.

Summary

The Image of Neo-Nazism and Racism in the News Media

Whereas research within Social Sciences analyzes nazism and racism as complex social phenomena and as a result of changes in modern and post-modern societies, the news medias' accounts of nazism and racism are associated with tangible acts of violence and the agents behind them. This stems from the fact that for news-work to be effective and reliable it must rest on already established conceptions and use accredited sources. On matters of racism and nazism, the uni-

formed police have been assigned the preferential right of interpretation in the media. This has brought about a marginalization of the race-ideological motive, and led to nazism and racism being made comprehensible mainly as a form of criminality. The question of what kind of society it is that generates racism has never had to be posed or answered in the news-

rooms. The news in every society has a self-imposed task of creating national consensus. Regarding nazism and racism, Swedish media have united the Swedish nation in a collective repudiation of racist violence. A different ideological undertone is reflected in news reports about nazism in Germany.

Övers. Suzanne Mason